

ÈTICA I EDUCACIÓ SOCIAL

L'educació social és una professió que té una important càrrega política i valorativa, de manera que la identitat dels seus professionals està marcada substancialment per l'ètica. L'educador/ora social ha de ser un professional reflexiu amb capacitat d'interpel·lar-se i interpel·lar al seu entorn. Això implica que, més enllà de les capacitats tècniques, imprescindibles per a una bona acció professional, l'educador/ora social ha de disposar de competències ètiques, que són les que l'orienten en el sentit de la seva tasca. En l'evolució històrica de la professió es pot veure com la preocupació per la dimensió ètica de la pràctica professional sempre ha estat present i ha hagut la preocupació per desenvolupar accions específiques per a la seva concreció. En aquest sentit, és necessari destacar que el III Congrés Estatal de l'Educador Social i XV Congrés Mundial de l'AIEJI van centrar-se de forma específica en l'ètica i la qualitat de l'acció educativa.

1

També és imprescindible assenyalar que els *Documents professionalitzadors* no només defineixen què és la professió i quines són les competències dels seus professionals, sinó que posa un èmfasi especial en la presentació del Codi Deontològic com a instrument que orienta el sentit ètic de la tasca.

Ara bé, tot i que la dimensió aspiracional de la professió està ben definida mitjançant el codi deontològic, cal donar molts més passos per assegurar que l'ètica es fa present en el dia a dia de la pràctica professional perquè una cosa és tenir una consciència moral desenvolupada i una altra és estar capacitats per gestionar adequadament els conflictes ètics de la pràctica quotidiana de la professió.

És per aquesta raó que considerem que les professions han de dotar-se de sistemes públics per a la gestió dels seus conflictes de valor. Tot i que la vivència de conflicte sempre és subjectiva, el seu tractament ha de poder ser públic i col·legiat per assegurar que la resposta que es dona a una determinada problemàtica és la més justa i, a la vegada, per treure pressió al professional que pateix el conflicte (estrès moral). La professió no es pot exercir únicament des del sentit moral privat de cadascuna de les persones que la configuren. Hi ha d'haver un posicionament col·lectiu que defineix quina és la posició de la professió i, a la vegada, aporta estructures i criteris per abordar els potencials conflictes de valor concrets.

Dins de la reflexió sobre l'ètica professional, es planteja la necessitat d'un sistema que posi les bases per a l'acció-reflexió.

Això implica tenir dispositius que responguin a tres necessitats complementàries:

- tenir espais específics de debat per crear continguts i respostes,
- disposar d'un mètode de deliberació estructurat per aplicar en aquests espais,
- poder comptar amb materials tècnics que aportin continguts i informacions respecte de les temàtiques pròpies que són la font dels conflictes.

2

Sense aquests elements, és molt difícil prendre decisions que siguin justes per a la persona atesa i satisfactòries per al professional que les ha de prendre.

El Comitè d'Ètica de la professió és un bon instrument per impulsar la creació d'aquest dispositiu públic i col·legiat.

1. FUNCIONS DEL COMITÈ D'ÈTICA

Un comitè d'ètica té tres grans funcions:

Funció orientadora

En aquest cas, **es tracta d'establir criteris de bona praxi i orientacions tècniques que permetin als professionals anticipar-se a potencials situacions de conflicte.**

Aquesta funció té sentit perquè ajuda a construir una base de coneixement ètic en la professió (i en els equips) en la mesura que no aborda conflictes reals, sinó situacions potencialment conflictives sobre les que és convenient tenir una posició definida per quan es produeixin els conflictes. Això implica desenvolupar dues línies de treball: per una banda, promoure la creació d'espais de reflexió ètica en el si dels òrgans col·legiats de la professió i en els equips i recursos concrets, això és, disposar d'un mètode per discutir i deliberar. D'altra banda, construir continguts específics en forma de guies orientatives que ajudin a prendre decisions, és a dir, definir la posició ètico-tècnica que s'adopta davant de la temàtica que apareix en un conflicte concret.

La funció orientadora és molt important perquè normalitza la presència de l'ètica en els equips i, a la vegada, a mesura que es van definint criteris per fer actuacions adequades, es van identificant els límits del que pot considerar-se una pràctica inadequada.

Funció consultora

En aquest cas, **es tracta de donar criteris als professionals que tenen un conflicte de valors i necessiten orientació per a la seva gestió** (tant en la forma de deliberació com en la temàtica sobre la que es delibera).

No es tracta de substituir els professionals en la seva presa de decisions sinó de fer d'òrgan consultiu que fomenti la seva autonomia. Aquesta funció es pot posar en marxa sempre que la professió ja disposi d'un cert cos de coneixement construït que ajuda els equips i a la vegada s'incrementa des de les aportacions dels equips.

Des d'aquest punt de vista, és convenient poder comptar amb persones col·laboradores externes al Comitè per aportar coneixements especialitzats que donin punts de vista més amplis, tècnicament fonamentats (per exemple juristes, si cal conèixer amb detall les possibilitats i els límits de les lleis, o

qualsevol altre professional, expert en funció de la temàtica que s'estigui abordant).

Funció sancionadora*

En aquest cas, **es tracta de valorar actuacions inadequades que no s'ajusten als criteris de qualitat o de bona praxi que s'han definit en la professió.**

Pot ser que s'identifiquin actuacions que, tot i ser legals, des d'un punt de vista ètic són injustes i per això generen malestar en els professionals. La sanció pot comportar l'expulsió del Col·legi i la inhabilitació professional. És una funció ingrata de complir però necessària per assegurar l'autoregulació de la pròpia professió en aspectes que, tot i ser legals, poden estar en contradicció amb allò que la professió considera que és la seva finalitat o amb les formes de desenvolupar les seves accions.

Com en el cas anterior, aquesta funció només es pot desenvolupar bé si prèviament hi ha un cos de coneixement ben construït sobre què es considera una bona pràctica.

* El Comitè d'Ètica del CEESC tindrà les Funcions Orientadora i Consultora. El Comitè serà també orientador de la Junta de Govern de la funció sancionadora.

2. COMITÈ D'ÈTICA EN EL COL·LEGI D'EDUCADORES I EDUCADORS SOCIALS

De les tres funcions generals dels comitès d'ètica: Funció Orientadora, Funció Consultora i Funció Sancionadora. El Comitè d'Ètica del CEESC tindrà les Funcions Orientadora i Consultora. El Comitè serà també orientador de la Junta de Govern de la funció sancionadora.

5

2.1. Antecedents Comitè d'Ètica en el Col·legi d'Educadores i Educadors Socials

Al XV Congrés Mundial i III Estatal de l'Educador Social. Barcelona 6-9 de juny de 2001, es van adquirir tres grans compromisos ètics:

- Assumir individualment la necessitat d'incorporar el principis ètics i de qualitat en el treball quotidià d'educadora i educador social.
- Construir patrons, marcs de referència o guies per abordar els conflictes ètics en la pràctica quotidiana.
- Continuar o iniciar processos participatius de creació de codis deontològics de l'educador i l'educadora social.

Aquests compromisos es poden visualitzar en l'elaboració del Codi deontològic estatal i la promoció de les comissions d'ètica als col·legis professionals.

Al CEESC, fins ara no hi ha hagut cap comissió o comitè d'ètica formalitzat a través d'un acord d'assemblea. Cal dir però que en el treball realitzat al llarg dels anys sempre hi ha hagut persones que han treballat el tema i han elaborat textos i documents de gran qualitat, i que ha donat un bagatge en la reflexió sobre qüestions ètiques que afecten la professió, els professionals i la societat en general.

Al 2013 es van (re)iniciar les trobades amb persones interessades en constituir una Comitè d'Ètica al CEESC. Per tal de formalitzar una estructura i impulsar la creació del Comitè d'Ètica Professional.

2.2. 1a FASE - Creació del Grup Motor d'Ètica del CEESC

Com a procés inicial, és necessari dedicar un primer temps a treballar per generar la necessitat de crear el Comitè d'Ètica del CEESC. És per això que al

2013 es van fer algunes trobades amb les persones que en aquell moment tenien algun encàrrec/representació en temes d'ètica. Després es va obrir el grup a les persones que havien participat en temes d'ètica en algun moment de la història del CEESC, abans d'obrir finalment una convocatòria oberta per a totes les persones col·legiades per tal de crear un grup motor d'Ètica al CEESC amb els següents objectius.

- Crear del Comitè Ètica.
- Redactar el marc de funcionament del Comitè d'Ètica.
- Impulsar accions de debat i de reflexió ètica al CEESC (un grup de debat permanent al voltant dels principals problemes ètics de la professió).

2.3. 2a FASE – Aprovació del Comitè d'Ètica del CEESC

Una vegada finalitzada la proposta del Marc de Funcionament del Comitè d'Ètica del CEESC, es portarà el document per a l'aprovació de la Junta de Govern del Col·legi i posteriorment per l'Assemblea General Ordinària del CEESC.

2.4. 3a FASE – Posada en marxa del Comitè d'Ètica del CEESC

A partir de l'aprovació del document Marc de Funcionament del Comitè d'Ètica del CEESC, el grup motor assumirà la responsabilitat de la creació del Comitè d'Ètica.

- Redactar el Reglament de Regim Intern i de funcionament del Comitè.
- Donar a conèixer el Comitè d'Ètica al conjunt de les persones col·legiades i educadors/ores socials.
- Cercar persones interessades en formar part del Comitè.
- Nomenar els membres del Comitè.
- Establir el procediment per a la recepció de consultes.
- Establir un Pla de treball inicial.

3. PROPOSTA FUNCIONAMENT COMITÈ D'ÈTICA DEL CEESC

Article 1. Definició i funcionament

- 1.1. El Comitè d'Ètica del CEESC, funcionarà com un òrgan consultiu, d'assessorament i amb autonomia en les seves decisions.
- 1.2. Dins del Comitè d'Ètica es poden crear comissions per a donar resposta a les diferents funcions del Comitè.
- 1.3. S'informarà a tots els membres del CEESC de la seva existència, de la seva composició i forma de contacte.

7

Article 2. Àmbit territorial

- 2.1. L'Àmbit territorial d'actuació del Comitè d'Ètica, per a l'exercici de les seves funcions i competències és el que correspon al territori de Catalunya.

Article 3. Objectius

- Estimular una cultura professional sobre els valors implícits i explícits de la professió.
- Conscienciar als educadors socials que l'ètica i els problemes ètics són elements presents i quotidians en la professió.
- Impulsar la reflexió sobre la responsabilitat ètica de la professió per tal de consolidar una identitat professional, així com als aspectes deontològics.
- Donar presència i visibilitat a l'ètica professional de manera transversal dins de l'organització.
- Impulsar la creació d'estructures que permetin abordar de forma operativa les qüestions ètiques de l'activitat professional (espais i mètodes).
- Incorporar el discurs ètic el dia a dia de la pràctica professional.
- Identificar les qüestions ètiques més rellevants de la professió i els possibles conflictes que se'n deriven.
- Analitzar l'adequació de les pràctiques professionals a cada context.
- Facilitar la comunicació entre professionals que comparteixin interessos i problemàtiques.
- Avançar cap un treball d'investigació i recerca interdisciplinari.
- Produir material de referència per a la gestió de conflictes.
- Documentar la tasca realitzada.

Nota: Cada any realitzarà un pla de treball per operativitzar aquests objectius.

Article 4. Funcions del Comitè d'Ètica del CEESC.

4.1. De les tres funcions generals d'un comitè d'ètica: Funció orientadora, Funció consultora, Funció Sancionadora, **aquest Comitè assumirà les funcions orientadora i consultora. I orientarà a la Junta en la funció sancionadora.**

8

La funció sancionadora forma part de les funcions del Col·legi recollides dins dels estatuts aprovats en Assemblea General Extraordinària d'1 de juny de 2013.

Art 8. Funcions

- a) *Garantir que l'exercici professional s'adeqüi a la normativa, la deontologia, l'ètica professional, els principis, les competències i les funcions pròpies de la professió d'educadora i educador social, i les bones pràctiques, així com que es respectin els drets i els interessos de les persones destinatàries de l'actuació professional.*

Dins de l'Art 39. Trobem que són atribucions de la Junta de Govern.

- g) *Resoldre els expedients instruïts així com imposar si s'escau les sancions disciplinàries previstes en aquests Estatuts.*

El capítol 10 dels mateixos estatuts. Recull el règim disciplinari.

4.2. Les funcions que ha d'assumir el Comitè tenen una doble vessant; l'una fa referència a oferir suport, ajut i ser referent dels educadors i l'altra, oferir-ne al Col·legi com a organització.

4.3. Funcions orientades a la praxi professional

- Impulsar processos de reflexió sobre diferents aspectes ètics que es plantegen en la tasca diària i pràctica de l'educador social, algunes funcions poden ser:
- Dins de la funció orientadora: sensibilització d'una cultura ètica de la professió, col·laboració en la formació dels professionals en qüestions ètiques, recomanacions de bones pràctiques professionals, creació de documentació de referència.

- Dins de la funció consultora: consulta/revisió de casos concrets.

4.4. Funcions en referència al Col·legi com organització

- Crear d'un ethos corporatiu, per a que en les decisions i accions del Col·legi s'incorporin les qüestions ètiques.
- Representar el col·lectiu professional en les diferents plataformes externes dels espais professionals on es debati els temes d'ètica.

4.5. NO són funcions del Comitè d'Ètica

- *La presa directa de decisions sobre denúncies o reclamacions que afectin al procediments en els seus aspectes tan tècnics com jurídics.*
- *Promoure actuacions jurídiques directes en relació a les persones o la institució.*
- *Proposar sancions.*
- *La presa directa de decisions, el Comitè d'Ètica orienta i emet recomanacions.*

Article 5. Composició

5.1. El Comitè d'Ètica del CEESC estarà format per un mínim de cinc i un màxim de set persones.

5.2. Per garantir la diversitat dels seus membres caldrà garantir que hi hagi com a mínim:

- 1 representant de la Junta de Govern o juntes delegades del CEESC.
- 1 educador/ora social col·legiat.
- 1 treballador/ora del CEESC.

5.3. El Comitè tindrà un coordinador o coordinadora que serà triat entre els seus membres. La coordinació no podrà recaure en cap representant de la Junta de govern o juntes delegades del CEESC.

5.4. Convé incorporar puntualment al Comitè, segons els temes a tractar, especialistes, assessors...

Article 6 . Relacions amb la Junta de Govern del CEESC

6.1. El Comitè d'Ètica ha de garantir la seva independència de la Junta de Govern del CEESC per poder realitzar les seves funcions en referència al Col·legi com a organització. Però al mateix temps s'estableixen canals de

comunicació amb al Junta, ja que entre les finalitats del Col·legi està el ser garante de la construcció de la professió i dels seus valors i de la reflexió permanent dels mateixos. Existeix una gran diversitat en l'educació social segons àmbits, contextos... i el Col·legi pot aglutinar la construcció d'una identitat compartida.

6.2. El Comitè d'Ètica pot emetre recomanacions per a la Junta de Govern del CEESC i la Junta de Govern pot demanar al Comitè d'Ètica la seva valoració i/o orientació davant de determinades situacions.

10

Article 7. Reglament de Regim Intern

7.1. S'elaborarà un reglament de règim intern i de funcionament del Comitè.